2024 – rok z rekordową frekwencją w kulturze

2025-01-02

2024 rok obfitował w wiele wydarzeń w krakowskiej kulturze – za nami szereg koncertów, spotkań i jubileuszy. 2024 to też rekordowy rok pod względem frekwencji w miejskich instytucjach kultury – z oferty instytucji prowadzonych i współprowadzonych przez miasto skorzystało aż 5,5 mln osób. Przypominamy wybrane przedsięwzięcia, które złożyły się na kulturalne życie Krakowa w 2024 roku.

Jak co roku zachęcamy też do tworzenia własnych rankingów i planowania uczestnictwa w kulturalnych inicjatywach, które odbędą się w 2025 roku.

Miejskie instytucje kultury

Przypomnijmy: miasto prowadzi i współprowadzi 29 instytucji kultury znajdujących się w ponad 160 lokalizacjach – to: 4 centra kultury z 31 klubami, 4 ośrodki kultury z 15 klubami, biblioteka z 57 filiami i 2 punktami bibliotecznymi, 2 orkiestry, 8 teatrów, 6 muzeów, galeria, biuro festiwalowe oraz instytuty kultury. Z oferty tych miejsc w minionym roku rekordowe ponad 5,5 mln osób.

Krakowianki, krakowianie i goście odwiedzający miasto uczestniczyli w 27 premierach teatralnych i kilkuset spektaklach. Muzea udostępniły 21 nowych wystaw czasowych oraz kilkadziesiąt wystaw stałych. Muzealna oferta miasta wzbogaciła się w tym roku także o jedną zupełnie nową ekspozycję − 15 marca Muzeum KL Plaszow udostępniło zwiedzającym teren byłego niemieckiego obozu koncentracyjnego i pracy oraz otworzyło ekspozycję plenerową „KL Plaszow. Miejsce po, miejsce bez”. Wcześniej, 29 lutego po modernizacji otwarta została Galeria Sztuki Współczesnej Bunkier Sztuki z wystawą „Daj mi wszystko” składającą się z dzieł pochodzących z daru Teresy i Andrzeja Starmach dla MuFo, MOCAK-u i Bunkra Sztuki.

W 2024 roku mapa krakowskich instytucji kultury wzbogaciła się o nową filię Biblioteki Kraków – dostosowaną do najmłodszych czytelników i potrzeb osób z niepełnosprawnościami – filię nr 57 „Gotyk”. A w czerwcu w Bibliotece Głównej odbyło się uroczyste otwarcie Gabinetu Sławomira Mrożka, w którym znalazły się pamiątki po dramaturgu.

Magiczny Kraków

Krakowskie instytucje kultury funkcjonują dzięki środkom z budżetu miasta, a także starają się o zewnętrzne finansowanie. W roku 2024 pozyskały ponad 11,5 mln zł ze źródeł zewnętrznych na działania kulturalne oraz przedsięwzięcia inwestycyjne. Ponadto Muzeum Krakowa zdobyło ponad 76 mln zł z Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS) na modernizację i rozbudowę budynku dawnego kina Światowid na potrzeby Muzeum Nowej Huty. Inwestycja realizowana będzie w latach 2024–2028.

Działalność krakowskich instytucji kultury jest dostrzegana i nagradzana na arenie krajowej i międzynarodowej. W 44. Konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla krakowskie Muzeum Inżynierii i Techniki otrzymało nagrodę w kategorii „Nowe i zmodernizowane wystawy stałe” za wystawę stałą „Miasto. Technoczułość”.

Warto przypomnieć, że z oferty krakowskich instytucji kultury można korzystać o różnych porach dnia, a także… w nocy. W 2024 roku po raz kolejny realizowany był cykl Krakowskie Noce. Ekspozycje muzealne, kameralne sale kinowe, zakamarki scen teatralnych, klasztorne skarbce i krużganki, a do tego koncerty, spektakle, pokazy taneczne i poetyckie spotkania − wszystko to złożyło się na tegoroczną odsłonę. W siedmiu nocach − składających się w 482 wydarzeń − uczestniczyło ponad 170 tysięcy odbiorców.

W 2024 roku nie zabrakło też okazji do rozwijania literackich zainteresowań – między innymi podczas Festiwalu Miłosza czy Festiwalu Conrada. Podczas Festiwalu Miłosza spotkania z takimi twórcami i twórczyniami jak Cynthia Haven, Yang Lian, Monika Herceg, Katja Gorečan, Dmitrij Strocew, Yolanda Castaño czy Hinemoana Baker wywołały wiele wzruszeń i były przyczynkiem do niezliczonych rozmów prowadzonych zarówno w festiwalowych przestrzeniach, jak i na ulicach Krakowa. **Lauren Groff, Eliza Kącka, Karl Ove Knausgård, Jacek Paśnik, Adania Shibli, Dominika Słowik, Olga Tokarczuk i Eliot Weinberger** – to tylko kilkoro spośród tegorocznych gości Festiwalu Conrada.

Jubileusze

Dla najstarszej miejskiej instytucji kultury − Muzeum Krakowa – rok 2024 to czas na wspominanie 125 lat działalności. Teatr Bagatela skończył 105 lat, a Centrum Kultury Podgórza świętowało 40-lecie istnienia.

Jubileusz 30-lecia obchodziła Orkiestra Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa Sinfonietta Cracovia. Z tej okazji orkiestra przygotowała szereg wydarzeń. Wielu wzruszeń dostarczył m.in. październikowy koncert norweskiej skrzypaczki Mari Samuelsen, która zagrała z Sinfoniettą, a zwieńczeniem jubileuszu był koncert „Penderecki / Korzeniowski” z udziałem Szymona Nehringa pod

batutą Abla Korzeniowskiego. Jubileusz obchodziła również Nowohucka Kronika Filmowa, którą realizuje zespól Kina Sfinks Ośrodka Kultury im. C.K. Norwida w Nowej Hucie, a także Klub Kuźnia, który powstał 50 lat temu w Mistrzejowicach.

W 2024 roku 10-lecie działalności świętowała TAURON Arena Kraków. Z okazji jubileuszu największa hala widowiskowo-sportowa w Polsce zaprosiła na specjalny koncert „To Kraków tworzy metamorfozy", podczas którego wybrzmiały utwory artystów związanych z miastem w nowych aranżacjach i w wersji symfonicznej – z towarzyszeniem Orkiestry Akademii Beethovenowskiej pod batutą Jana Stokłosy. Za warstwę artystyczną projektu odpowiadał uznany raper i producent Miuosh. Na początku września TAURON Arena zaprosiła z kolei na Łap Oddech Festival. W jubileuszowym roku nie zabrakło też koncertów światowych gwiazd, wystąpili m.in. The Rose, Thirty Seconds to Mars, Jonas Brothers, André Rieu, Lenny Kravitz, Nick Cave i Andrea Bocelli.

10-lcie działalności w 2024 roku obchodziło także Centrum Kongresowe ICE Kraków. Z tej okazji w czerwcu odbył się specjalny koncert „Dekada inspiracji" z hitami wielkich kobiecych ikon muzyki i najpiękniejsze piosenek z bajek Disneya.

Warto też wspomnieć o jubileuszach artystek, artystów i zespołów związanych z Krakowem czy współpracujących z miejskimi instytucjami. 2024 rok to 40-lecie pracy artystycznej Grzegorza Turnaua, 10-lecie istnienia Fundacji Widowisk Masowych, 45-lecie Zespołu Góralskie go „Hamernik", 60-lecie zespołu Skaldowie, jubileusz 170-lecia Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie.

Nie zabrakło oczywiście wydarzeń kulturalnych towarzyszących 75-leciu Nowej Huty. To między innymi Gala Operetkowa, przybliżające historię dzielnicy wystawy organizowane przez Nowohuckie Centrum Kultury, przewodnik z trasami spacerowymi i biegowymi po dzielnicy wydany przez Ośrodek Kultury im. C. K. Norwida, koncert Joanny Słowińskiej zorganizowany przez Ośrodek Kultury Kraków-Nowa Huta, akcja „Urodziny Nowej Huty" realizowana przez Muzeum Nowej Huty oraz „Brylantowe gody Nowej Huty" – międzypokoleniowe spotkanie społeczności nowohuckiej wpisujące się w obchody 75. rocznicy powstania dzielnicy.

Magiczny Kraków

Edukacja kulturalna w Krakowie nabiera rozpędu

W 2024 roku zrealizowano wiele inicjatyw na rzecz środowiska animatorek i animatorów oraz edukatorek i edukatorów kulturowych. Dla docenienia działań osób zajmujących się animacją kultury miasto wprowadziło specjalną nagrodę – w 2024 roku Nagrodą Animator Roku zostali uhonorowani: Tadeusz Dylawerski, Monika Grabowska-Skucha, Dawid Masło, a także sztuka na wynos i Muzeum Fotografii w Krakowie. A w ramach 4. edycji Krakowskiego Archipelagu Kultury „Stare=Nowe” realizowanej przez Fundację Krajowy Depozyt Biblioteczny, krakowscy edukatorzy i edukatorki uczestniczyli w programie mentoringowym, warsztatach, wizytach studyjnych i spotkaniu konferencyjnym.

Rozpoczęły się także przygotowania do VI ogólnopolskiego NieKongresu Animatorek i Animatorów Kultury, który odbędzie się w dniach 26–28 czerwca 2025 r. w Krakowie. Liderem projektu został Ośrodek Kultury Norwida w Krakowie w partnerstwie z koalicją nowohuckich instytucji kultury.

Magiczny Kraków

„Sztuka do rzeczy” pod hasłem adaptacji

W listopadzie pod hasłem „Adaptacje” odbyła się kolejna, 7. już edycja projektu „Sztuka do rzeczy – design w Krakowie”. To miejska inicjatywa wsparcia i popularyzacji przedsięwzięć związanych ze sztuką użytkową i współczesnym rzemiosłem. W tegorocznej odsłonie się ponad 100 wydarzeń w 30 lokalizacjach na terenie całego miasta, przygotowanych przez 32 organizatorów. Od targów artystów i designerów Nówka Sztuka w Pałacu Sztuki, przez szereg wystaw organizowanych w galeriach sztuki a nawet w… galeriach handlowych, cykle wykładów i podkasty po niezliczone, otwarte dla mieszkańców warsztaty skoncentrowane w ramach Weekendu Rzemiosła.

Nagrody i stypendia twórcze

Warto przypomnieć, ze miasto finansuje szereg nagród dla osób działających w obszarze kultury. W grudniu po raz kolejny wręczono Nagrody Miasta Krakowa, których tradycja sięga XVI wieku. W dziedzinie kultura i sztuka nagrodę otrzymali prof. Emil Orzechowski – specjalista w zakresie teatrologii, zarządzania kulturą i zarządzania szkołami wyższymi oraz Beata Rybotycka-Jasińska – uznana aktorka i wokalistka związana m.in. z Krakowskim Teatrem Scena STU.

Nagroda główna dla zespołu twórców i aktorów spektaklu „Jak nie zabiłem swojego ojca i jak bardzo tego żałuję” w reż. Mateusza Pakuły, nagroda dla twórców i aktorów „Szekspirii” w reż. Eryka Makohona, indywidualne nagrody specjalne dla Małgorzaty Zawadzkiej oraz Romana Gancarczyka za role w spektaklu „Pewnego długiego dnia” a także nagroda honorowa dla prof. Doroty Segdy – to z kolei laureatki i laureaci tegorocznej edycji krakowskiej Nagrody Teatralnej im. Stanisława Wyspiańskiego.

Finansowana przez miasto Nagroda im. Ferdynanda Wspaniałego, wręczana podczas Festiwalu Literatury dla Dzieci, trafiła do Ewy Solarz i Roberta Czajki za książkę „Ziemianie” (Wydawnictwo Druganoga). Natomiast Nagroda Publiczności powędrowała tym razem w ręce Marii Strzeleckiej – za książkę „Hajda. Beskid bez kitu” (Wydawnictwo Libra).

Tegoroczną laureatką Nagrody Rady Miasta Krakowa im. Stanisława Vincenza, przyznawanej za wybitne osiągnięcia w popularyzacji kultury Europy Środkowo-Wschodniej, została Rasa Rimickaitė.

Jak co roku miasto zapewniło także stypendia twórcze, na które w 2024 roku ponownie przeznaczono aż milion złotych (do konkursu wpłynęły 416 wniosków, z których wybrano 40 laureatów) oraz umożliwiło wynajęcie lokali na pracownie na preferencyjnych warunkach – aktualnie z programu korzysta 250 artystów w 213 pracowniach twórczych, w tym roku 16 osób otrzymało uprawnienie do najmu pracowni twórczych w 15 lokalach.

Dzięki programowi mecenatu artystycznego 11 galerii funkcjonuje w Krakowie z zastosowaniem stawki preferencyjnej, a dodatkowo miasto udziela wsparcia na realizację projektów wystawienniczych w ramach programu dla sztuk wizualnych.

Poza wsparciem na realizację działań miejskich instytucji kultury w 2024 roku w wyniku otwartych konkursów ofert Kraków dofinansował 116 przedsięwzięć za ponad 13 mln zł, a także udzielił dotacji dla państwowych instytucji. Wsparcie na łączną kwotę 245 000 zł otrzymały: Międzynarodowe Centrum Kultury, Narodowy Teatr Stary im. H. Modrzejewskiej oraz Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha.

Z troską o niematerialne dziedzictwo Krakowa

Warto też wspomnieć o działaniach miasta skoncentrowanych na dziedzictwie. W roku 2024 kontynuował działalność Zespół ds. niematerialnego dziedzictwa Krakowa. Kilkunastoosobowy zespół ekspercki powołany na lata 2024–2026 pracuje nad wypracowaniem raportu rekomendacjami dotyczącymi ochrony krakowskich tradycji i praktyk – nie tylko tych już uznanych na krajowych lub międzynarodowych listach, ale także tych czekających dopiero na odkrycie i zaistnienie w szerokiej świadomości.

Temat niematerialnego dziedzictwa ma coraz większe znaczenie, czego dowodem jest chociażby rosnąca popularność dorocznego pochodu Lajkonika czy Konkursu Szopek Krakowskich, ale także zainteresowanie wystawą „Od wielkiego dzwonu. Świętowanie w Krakowie” – pierwszą ekspozycją wpisującą się tematycznie w działania Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa w Muzeum Krakowa. Wystawę w Domu Pod Krzyżem (ul. Szpitalna 21) można oglądać do 14 września 2025 roku.

Parki kulturowe

W 2024 roku znowelizowana została uchwała dotycząca utworzenia parku kulturowego Nowa Huta. Przepisy zostały doprecyzowane i ujednolicone z tzw. „uchwałą krajobrazową”. Zaproponowane zmiany były jednocześnie odpowiedzią na potrzeby zgłaszane przez mieszkańców, nowohuckich przedsiębiorców oraz lokalne instytucje – m.in. w zakresie szyldów, neonów, transparentności przeszkleń czy eksponowania towarów przed lokalami prowadzącymi sprzedaż.

Dodajmy, że w 2024 roku miasto wsparło także mural na elewacji Akademii Sztuk Teatralnych z wizerunkiem Stanisława Wyspiańskiego.

Kultura na Wesołej

W 2024 roku Wesoła stała się przestrzenią, w której historia spotykała się z różnorodnymi formami sztuki. Dzięki wydarzeniom, takim jak Open City, Unsound Festival, Patchlab, Open Eyes Art Festival czy Wianki, mieszkańcy i mieszkanki Krakowa mogli tu uczestniczyć w bogatym programie artystycznym obejmującym wystawy, koncerty, warsztaty i wydarzenia plenerowe. Centralnym punktem tych działań była Łąka na Wesołej – ogólnodostępny teren zielony, który stał się miejscem

integracji i twórczej ekspresji.

Swoje stałe siedziby na Wesołej znalazły kluczowe instytucje kultury, takie jak KBF, Capella Cracoviensis, Spółdzielnia Muzyczna Contemporary Ensemble oraz Stowarzyszenie Rozstaje. Warto również wspomnieć o działającej tu Aptece Designu, prowadzonej przez KBF, która stała się przestrzenią dla rezydencji designerskich, wystaw i warsztatów.

Wesoła nieustannie się rozwija – wkrótce do grona jej rezydentów dołączą m.in. FabLab Małopolska i Obserwatorium Trendów dla Kultury, a kolejne miesiące przyniosą inspirujące wydarzenia, które będą kontynuować artystyczną energię tej wyjątkowej przestrzeni.